



'СВЕТА НЕДЕЛЯ

Брой 47 | 30 октомври 2005

† ПЕТА НЕДЕЛЯ СЛЕД НЕДЕЛЯ ПОДИР ВЪЗДВИЖЕНИЕ

Задгробната участ

“Авраам пък му рече: чедо, спомни си, че ти получи вече доброто си приживе, а Лазар злото, сега пък той тук се утешава, а ти се мъчиш”
(Лука 16:25)

Братя и сестри,

Светата Църква е определила във всеки неделен ден на св. Литургия да се чете откъс от св. Евангелие, който е свързан с някое евангелско събитие или с даден празник. С това четиво св. Църква иска да насочи вниманието ни било към празника или пък към идущ такъв. И всичко това е все с насока към вечното, към Божественото, към спасителното, заради което и Христос дойде на земята приемайки човешки образ, та да можем ние човеците по-лесно да възприемем онова, което Той ни учи и това, за което Той страда, бидейки разпнат и възкръсна - а именно нашето спасение.

Светата Църква не случайно, братя и сестри, е определила на днешния неделен ден да се чете притчата за богаташа и бедния Лазар, защото в събота е задушница, ден за молитвено поменуване на онези, които са си отишли от този свят, ден определен ние живите да се помолим на Всеподателя Бога да прости волните и неволни грешки и грехове на нашите близки, и най-важното, да помним, че един ден и ние ще отидем при тях и ще трябва да даваме отчет за нашите дела, за нашия живот изобщо тук на земята.

Следователно трябва да се замислим съвсем задълбочено, как ние използваме тази възможност, докато сме още тук на земята, да направим пълна преоценка на нашите дела, на нашия живот. Ето накъде ни насочва Светата Църква с днешната притча на Исуса Христа за богаташа и бедния Лазар.

Богати и бедни е имало винаги и ще ги има. Има обаче времена, когато богатството особено изпъквало и се хвърляло в очи, и в същото това време пък има и най-отчаяни бедняци. Такова време било, когато Исус

Христос се явил да проповядва на земята. Дворците на тогавашните богаташи със своите великолепни мраморни зали, с разкошни бани и ненадминат лукс, са били така богато обзаведени, че имали всякакви и най-чудновати украшения и форми. Богатите имали хиляди роби, които те използвали не само да им вършат работа, но и за удоволствия. Пиршествата на тогавашните богаташи останали за чудо и приказ в историята. През време на такива богати угощения вземали участие най-прочути музиканти и искусни танцовачи, показвали изкуството си разни фокусници и не рядко пред преситения поглед на изморените от удоволствия гости били отсичани главите на робите - ей така - за наслада и удоволствие.

Твърде ярко, макар и кратко, е обрисувана противоположността между богати и бедни, отнасяща се за всички времена, в днес прочетеното свето Евангелие.

Някой си човек, започва Исус Христос притчата, *беше богат, обличаше се в багреница и висон и всеки ден пируваше бляскаво*. Багреница - това е горна вълнена дреха без ръкав, мантия, която носили обикновено императорите. А висонът бил от тънка материя, твърде скъпа и рядка. Ето това било всекидневното облекло на богаташа, защото той всеки ден пирувал бляскаво. А естествено той не е пирувал сам, а е имал сътрапезници подобни нему, и много слуги са им прислужвали.

Имаше тъй също един сиромаш, продължава Спасителят, *на име Лазар, който струпа лежеше при вратата му и беше петимен да се нахрани от трошите, що падаха от трапезата на богаташа, и псета прихождаха та ближеха раните му* - ето другата трогателна и плачевна картина! Никакъв покрив над

главата му, никакво легло за болното му изпонаранено тяло, нито парченце хляб за уталожване на глада му, нито грижовна ръка, която да превърже раните му, нито човек, който да му каже една блага дума. Само бездомните кучета били негово единствено общество. Навярно негови родственици или познати, на които е тежал, са го донесли тук, при вратата на богаташа, с надежда, че той ще се смили и ще облекчи съдбата на нещастника.

Две илюстрации - еднакво силни и очебийни! Богатият - покрит с висон и багреница и Лазар, покрит със струпеи. Единият седи на пищна трапеза, а другият е петимен за трохи, що падат от трапезата. Единият - обкръжен от приятели-сътрапезници и слуги, а другият - само от псета, които ближели раните му!

Бедността не е порок, казва поговорката, обаче тя не е и добродетел. Името "Лазар" значи "Бог на помощ", "Бог е мое прибежище", и Христос навярно затова е избрал това име, за да покаже, че бедният чакал помощ само от Бога, че имал твърда вяра в Него и с търпение понасял страданията на този свят със съзнанието, че Бог му ги дава за негово добро. И наистина Лазар не останал измамен в своята вяра. *Умря сиромашът, и ангелите го занесоха в лоното Авраамово*, се казва в притчата по-нататък. Това била наградата за неговата вяра и търпение. Но тя - смъртта, не идва при него, както най-често идва при другите: като страшен неканен и нежелан гост, ами като мил вестител на облекчение и радост. Тя идва при него, за да му снесе тежкото бреме и да го успокои. Нежно и блажено затваря очите му и води със себе си множество ангели, които отнасят душата му в лоното Авраамово.

Умря и богаташът и го погребяха, но душата му бе отнесена в ада и когато беше в мъки, подигна очите си и видя Авраама отдалеч и Лазар в лоното му..., продължава Спасителят. Ето го пък възмездие на богаташа. Той умрял след Лазаря и как Божието милосърдие се е проявило в това - да му даде малък срок, да се опомни и разкае като вижда смъртта на другите, ала напразно. В притчата обаче не е казано изрично за какви престъпления е бил наказан богаташа. Защо така страшно Христос оставил на своите слушатели сами да преценят какъв грях е сторил богаташът, за да заслужи такова наказание? Първото нещо, което забелязваме, и което вероятно са отгатнали всички слушатели, това е немилосърдието на богаташа. Всеки ден, когато са го изнасяли на неговия трон-носилка, той е гледал нещастния сиромаш, но никога дори на ум не му е идвало да се смили над него. Какво би струвало на такъв богаташ като него,

облечен в багреница и висон, да даде поне веднъж милостиня на страдащия? Без да пострада неговото богатство, той би могъл да осигури скромната прехрана на Лазаря. Но богаташът живял само за себе си. Неговият егоизъм така го заслепил, че той просто не е могъл да види мизерията и нещастията около него. И ето вече в ада, като видял отдалеч блаженството на Лазаря, богаташът помолил Авраам да го прати с намокрен пръст и да му разхлади езика. А Авраам му казал: "*Чедо, спомни си, че ти приживе получи вече доброто си, а Лазар злото*". С този отговор богаташът бил накаран да си припомни как Лазар седял пред вратите му и да си припомни също така, какво той е сторил за него. Нека знаем обаче, братя и сестри, че този богаташ не бил просветен от евангелските истини. Ние пък, които слушаме Евангелието, трябва да знаем, че бедният и страдащият е не само наш брат, но че в негово лице проси от нас милостиня сам Христос. В една от последните си беседи (Мат. 25:35-46) Спасителят ясно и подробно обявил, че всичко, каквото сториме по отношение на бедни и страдащи, го вършим на Самия Него. Ако нахраним гладен и приемем странник, ние храним и приемаме самия Христос.

Евангелският богаташ и неговите братя имали възможност да слушат Мойсей и пророците. Ние пък имаме възможност да слушаме Евангелието, и затова нашата отговорност на оня свят ще бъде толкова по-голяма, колкото е по-голям и по-велик Христос от Мойсей и пророците.

И тъй, братя и сестри, нека помним, че човек на оня свят не може и няма да занесе нищо от имането си. Там няма да питат какво е притежавал, а ще искат да знаят какво представлява само той: дали е живял като животно само за себе си, или пък е успял да познае в лицето на страдащите и бедните свои нещастни братя и дали им е помагал.

Нека прочее, и богати и бедни, да помним и имаме предвид, че животът на човека не свършва до гроба, че тоя наш кратък земен живот е само изпит, след който ще се определи място в отвъдното за всеки един от нас според показаното на изпита - сиреч в живота, и до колко всеки един от нас е съумял да се възползва от дадената му възможност да може да си осигури съответното място.

Да молим прочее Бога да ни сподоби и нас някога, като отплата за сторените от нас добри дела да седнем някъде по-близо до Лазаря и да влезем в неговата блажена радост.

Амин!

ДЕН НА НАРОДНИТЕ БУДИТЕЛИ (1 ноември)

“Да възхвалим сега славните мъже и отците на нашия род; много славни дела Господ е явявал чрез тях със Своето величие отвек” (Ис. Сирахов 44:1-2)

Братя и сестри българи,

Възпитателно е в днешния паметен ден, денят на Народните будители, да посочим тези мъдри думи от Словото Божие във връзка с делата и заслугите им в служба на род и Родина.

Като чадолюбива майка, родната ни света Църква е отредила на друга дата да се празнува паметта на родните ни светии проявили се само в духовната сфера. Днес пък нацията ни празнува друг велик празник, възпоменаване паметта на тези, които с вяра в Бога, с любов към отечеството и с жертва към ближния станаха основа на Църквата, стълбове за държавата, светилници за училището и факли в историята ни.

Тук прочее е мястото да си припомним имената им, накратко да проследим живота им, подвизите им и съответно техните заслуги към Майката Родина.

На всички ни е известно, че евангелски сме просветени в Преслав, духовен тласък сме получили в Охрид, културно сме възвеличени в Търново, национално-духовно сме възкресени от Атонския монах, църковно възстановени в Цариград, а политически възродени в Букурещ. Всички тези исторически събития имат своите виновници. Голямо е числото на народните строители, будители и просветители - духовни и светски, големи и малки, знайни и незнайни. Естествено, начело са солунските братя свв. Кирил и Методий, прозорливите царе Борис и Симеон, чудотворците Климент и Наум Охридски, мистичния рилец Йоан и знаменития Евтимий. Това са те, апостолската дружина на българската Църква и държава, култура и история до двойното петвековно робство. Те направиха България трета сила в Европа, след Рим и Византия, по култура и мощ.

Прочитайки историята на много народи и вниквайки в причините за тяхното падение и разруха, виждаме, че общо грехът е причина за държавно обезглавяване, народ поробен и съкрушен. Това се случило и с България в края на 14-то столетие. Тя загина - пастирят бе поразен и стадото разпръснато, тронът бе сринат, държавната власт осквернена и... занизаха се пет века на двойно робство: физическо - на варварин агарянин и духовно - фанариотско. Да, Бог ни наказа, но не ни умъртви. Не иска Той да загине народ, който е дал просвета на вси славяни, който е създал трета култура в Европа.

Провидението не лиши българската майка да ражда светилници за родината си сред гъстия мрак на вековната тирания. Евангелската светлина в мистичния Хилендар на Атон благодатно озари смирения инок Паисий да

проучи битието на народа си, да напише книга за славата и мощта му, да го възкреси исторически като народ, църква и държава. Паисий стана Мойсей за българския народ - Мойсей освободи еврейския народ от египетско робство и му даде скрижали за нов живот, Паисий пък даде скрижалите за свобода на българския народ - нека бъде вечна славата и паметта му от поколение на поколение в “пользу роду болгарскому”.

Достоен ученик на Паисий и ревностен продължител на делото му е Софроний Врачански. Паметна е срещата между монаха и учителя в Котел - там се ражда искрата за сътрудничество за възраждане на църква и училище. Оттам в нищета и страх, бедни, гонения и мъки Софроний кръстосва робска България и вдъхновява клетото племе за събуждане от робския сън към свобода. За евангелска просвета той написва на роден език своя “Неделник” - прочутото “Софроние”, която книга е втората искра за национално събуждане след История славяноболгарская на Паисий.

Друг, малко известен възрожденец, е иеромонах Иосиф Брадати - проповедник всред родните маси и Златоуст в свещената обител на Рила. Към тази фаланга от възрожденци достойно се числи и заточеникът в Хилендар - Неофит Бозвели - монах и учител, книжовник и будител, той става мъченик за народа си, поради турска подозрителност и гръцка злоба. В своята книга “Мати България” той описва народното тегло от агаряни и фанариоти и прозрително предвещава бъдна радост за отечеството си. Друг златен син на родната земя и достоен следовник на Паисий е Неофит Рилски - патриархът на българските учители и книжовници. Със свещенодействието в Божия храм и с вдъхновеното си слово от църковния амвон, той пробуждал съзнанието на българина с родните “А-В” - той въвеждал младото поколение в книжовния език. Друг титан на българското възраждане е Иларион Макариополски, който на плещите си изнесе борбата за народна независима църква. В мъки и заточение той не отстъпи пред фанатизма на турци и лукавството на гърци - смело заби знамето на победата върху грохналата крепост “Фенер”. Оттам тръгнаха страданията и успехите на Екзарсите Антима и Иосифа.

Наред с великаните духовници-възрожденци следва да споменем и знаменитите миряни-будители, които с перо и слово, с кръв и меч, саможертвено служиха

за възкресението на род и държава. Пръв между равните е Петър Берон - важен преобразувател на българското училище със своя Рибен буквар. До него равно стои Марин Дринов - законодател на училището ни, първият ни църковен хронист. Достойно се реди до тях един "Мечтател безумен и образ невъзможен" - Раковски, търговец и хайдутин, учител и легионер, учен и поет - всички тия дарби той впряга за събуждане на вековния роб от тежката тирания. Сред тях е поета и певеца на свободата, мъченикът на Вола - Христо Ботъов. И като стана реч за Ботъов, искам да отворя скоба и опровергая дълго лансираната идея, че той бил невярващ. Тая заблуда може да поддържа само този, който не познава Ботъов, или е враг на истината. Ето опровержението и потвърждението на истината: в последното си писмо до домашните му той пише: "... *Венето, ... Бог ще да ме запази, ..., ако ли умра знай, че след отечеството най-много съм обичал теб*". Достоен жрец на перото, пламенен борец за народа, учител на младите е и Любен

Каравелов. Тук е мястото да си спомним и за скромния иеродякон, смелия апостол, бореца и големия организатор за свободата, легендарния герой и славния мъченик - иеродякон Васил Левски.

В този славен ден няма да бъде излишно да споменем и имената на славните герои дали живота си за освобождението на Отечеството ни вследствие на делото на будителите: Панайот Волов, Хаджи Димитър, Стефан Караджа, Ангел Кънчев, Сирма войвода... и много други и всички те, духовници и миряни, бяха сплотени в една мисъл, чувства, воля и дела. Тяхното знаме беше едно: "Свобода или смърт" - единствено за България.

Нека този свещен полк краси престола на Всевишния и да закриля скъпата ни Родина от всяко зло, а нас да омъдрува да вървим напред по дирите на нашите предци в духа на техния свещен завет - вяра в Бога, любов към Родината, единство в мисли и дела. Всички във всичко да подражаваме на делата им "на ползу роду българскому" - това ще бъде утеха на духовете им и награда за подвизите им!

ИЗ ЖИТИЕТО НА СВЕТИ КРАЛ СТЕФАН МИЛУТИН - 30 ОКТОМВРИ

В своето историческо минало сръбският народ е бил верен на Православието. неговите управници били известни със своята набожност, поради което всички по-важни държавни дела били решавани чрез благословията на Сръбската православна църква.

Особено набожен се показал св. Крал Стефан. Той се възцарил в 1275 г. Полагал големи грижи за издигането и благосъстоянието на Сръбската църква. По строителство на храмове и пожертвувателност за Православната църква той надминал всички свои предшественици.

Строил храмове в Хилендарския манастир, в Иерусалим, Цариград и Солун. Той покрил своята Родина с църкви и манастири, от които най-хубави били в Грачаница (до Прищина), Банския манастир "Св. Стефан". В тази посока той изгълнил едно дадено свое обещание - колко години царува, толкова църкви да построи.

Като верно чадо на Православната църква той успял да устои на усилията на Римокатолическата църква да го спечели чрез уния към тях.

В него време архиепископският престол често овдовявал. Той се грижел да бъдат поставяни изпитани лица за архиепископи и епископи. Изборите падали главно измежду отличилите се игумени на Хилендарския

манастир.

Свети Крал Стефан починал на 30 октомври 1317 г. и бил погребан в Банския манастир "Свети Стефан".

Заради неговата изключителна благотворителност и благочестив живот Сръбската църква го причислила към лика на светиите.

След Косовската битка, станал в 1389 г., мощите му били пренесени от Банския манастир в близкото рударско селце Тренча. Към 1460 г. пък били пренесени от Тренча в София, където и днес се пазят и почитат благоговейно в Катедралния храм "Света Неделя", над който ежедневно се отправят молитви и просби за молитвеното му застъпничество пред Бога за изцеление, спасение и благоденствие за всеки пристъпващ с вяра. Затова нека с благоговееен трепет да отправим просбата си така: Свети боговенчаный Крало Стефано, ти, който на земята с цялата си душа възлюби Христа и спазвайки Неговите заповеди, като река обилно напои изсъхналите от нищета човешки души, твоите люде подпомогна, а благоуханните ти мощи даряват изцеление на всички, които с вяра идват и се молят, затова св. Стефано, те молим да я изпросиш и за нас великата Божия милост.

Този брой подготви **Ставрофорен иконом Костадин Янчин**